

IVANA HAVRANOVÁ

LÁSKY JEDNEJ SMUTNEJ KRÁSKY

**LÁSKY JEDNEJ
SMUTNEJ KRÁSKY**

IVANA HAVRANOVÁ

**LÁSKY JEDNEJ
SMUTNEJ
KRÁSKY**

MARENČIN PT

© Ivana Havranová, 2013
© Mareňčin PT, spol. s r. o., 2013
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Jozef ‚Danglár‘ Gierli, 2013
Layout Mareňčin Media, s. r. o.
Jazyková úprava Zuzana Konečná
353. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-8114-203-1 (viaz.)

ISBN 978-80-8114-203-1 (ePub)

PRVÁ KAPITOLA

... a vložili malého zajka k pytónovi. Do terária. Akože... jedlo na týždeň. Zajko sa trochu otriasol a zaútočil. Veril by si? Celá rodina tri dni čakala, že sa pytón konečne nažerie, ale nemohol! Zajko ho tak dodriapal, dohrýzol, že had sa zničený chúlil v kúte terária a vystrašenými očami prosil, aby ho oslobodili od nebezpečného násilníka. Tak sa malý zajko zachránil a dnes je hrdinom najväčším!

Sedel za veľkým stolom z masívu, v ruke držal parádny gravírovaný pohár s lacným sektom, počúval príbeh svojej ženy. Keď skončila, celkom od veci sa pošťožoval:

Škoda, že neviem kradnúť. Keby som mal takú jednu, dve cementárne! Alebo fabričky. By som sa o nás inak postaral! Ale... rodičia ma nenaučili... skončil veľmi vyčítavé konštatovanie a odpil si z tradičného nápoja našich končín. Bublínky rezko vyskakovali z elegantného skla a ponáhľali sa mužovi v najlepších rokoch priamo do nosa. Trochu poštekli, zavoňali a zmizli v útrobach Eustachovej trubice.

Muž si dlaňou utrel nie najmenší nos a znovu sa napil. Tentoraz už definitívne a naposledy. Pár hltov z pohára zmizlo ako para nad hrncom.

Stála medzi dverami opretá o hrubú zárubňu, pozerala na svojho muža. Vždy vedela, kedy za neho rozpráva hlt, dva, tri vína či moku zo slnečných svahov južného Slovenska. Boli jeho oporou. Nie dennou, nie zásadnou, ale... oporou. Vo chvíľach filozofovania o veciach jemu nie vlastných. Dokázali z mozgu vydolovať ohurujúcu myšlienku, názor.

Usmiala sa.

No dobre. Rozprávala som síce niečo celkom iné, ale keď inak nedáš... láska si ty. Riadna láska!

Pozerajúc na nenáročnú bižutériu navešanú na jemných klinčekoch natlčených v matnej zárubni, držiacej dvere medzi kuchyňou a obývačkou, si spomenula, ako sa k tomuto človeku vlastne dostala. Po rokoch randenia s krásnymi, múdrymi a úspešnými alebo aj nie... prasto randenia s inými.

A toto mám teraz doma, uvedomila si bez toho, aby mala na tento konkrétny stav nejaký konkrétny názor.

Vedela. Čo si v tých hrncoch naklochnila, musí teraz pomaly vyjedat'.

Kolko rokov prešlo odo dňa, keď sa Dušan a Jana stretli po prvý raz?!

Končila strednú školu a po prázdninách sa chystala pracovať vo fabrike na výrobu šiat, kabátov, blúzok. Mala namierené do Makyty. Ako sekretárka riaditeľa. Hoci všetci vraveli, že takéto miesto nikto nedostane len tak, vedela, ako sa veci majú. Bola krásna, hovorila a písala po nemecky

a anglicky, vedela sa správať. Dievča z dobrej, z veľmi dobrej rodiny, ktorému sa však už nechcelo vysedávať v študovniach univerzity a rozhodlo sa zarábať.

On skončil vysokú strojársku. V Makyte ho brali všetkými desiatimi. Čoho sa dotkol, to napravil, opravil, vyliečil. Ťažké šijacie stroje dokázal rozobrať do najmenšej skrutky, a potom také vyliečené, naolejované, vyčistené zase poskladal, aby o chvíľu robili svoju prácu. Aby šili ako o dušu.

A rovnako ovládal aj ďalšie mašiny. Nemal problém s ničím. Tento pán inžinier.

Keď sa po prvý raz stretli na Prvého mája, povedala Jana kamarátke: Za tohto sa ja vydám. Aby iba tak nesľubovala, upravila si vlasy, potiahla kvetinkovú blúzu, starostlivo ju zastrčila do tmavej krátkej sukne, poriadne si vyoblizovala pery, nech sčervenejú a potom hneď podišla rovno k nemu.

Dovolíš? Máš nakrivo golier, povedala a mladému mužovi napravila límeč kockovanej košele.

Golier? začudoval sa. Veď toto je Golier, povedal, obrátil sa k svojmu susedovi a pokračoval: Zoznámte sa. Môj kamarát Peter Golier.

Teší ma, Peter Košeľový, odvetila drzo Jana a Petrovi Golierovi ani nepodala ruku.

My dvaja sa neznámime? kráčajúc za svojím plánom a pozerajúc na chlapa, kvôli ktorému sa od priateľky presunula práve sem...

Aha... prepáč. Dušan sa volám. Dušan Žitný. A ty?

Jana. Jana Bystrická, vysúkala zo seba a rýchlo podávala človeku, s ktorým sa práve zoznámila, ľavú ruku, vyzdo-

benú zlatým náramkom. Kolembalo sa na ňom množstvo navešaných, drobných postavičiek zo zlata. Taký zberateľský šperk.

Lavú? pokrútil hlavou a pozeral, akoby práve uvidel Marťana.

Ježiš... prepáč. Som ľaváčka. Aj lyžicu mám vždy v ľavej. Aj nožík, ospravedlňovala sa a ruky rýchlo vymenila. Ale vieš čo? Košelového nechajme tu a my dvaja poďme na kávu. Hentam, aha, ukázala ukazovákou svojej ľavačky cez cestu na kaviareň Marína.

Majú tam fakt výbornú, ponúkla presvedčivo program svojmu budúcemu frajerovi a vôbec ju netrúpil Peter Golier. Akoby neexistoval.

2.

Milá Janka!

Píšem ti niekoľko vetičiek, len tak narýchlo, lebo viem, že nemáš kedy čítať tento lýstok a nechcem, aby ťa pri tom vydeli tvoji rodičia. Mám ťa veľmi rád a túto noc som spal pri vašom plote. V tráve. Urobil som si tam také lehovisko. Nemal som ale nijakú deku, tak teraz mi je zyma a som celí od rosy.

Chcel som ťa aspoň vidieť. Keby si tak išla z hudobnej alebo čo.

Ale nezazrel som. Škoda.

Tvoj Fero J.

Keď prečítala svoj prvý zalúbený lístok od ctiteľa, srdiečko v malej hrudi začalo veľkú vyčíňačku.

Buchotalo a skákalo, buchotalo a skákalo. Až sa bála, že ocko, sediaci v hlbokom kresle pri studených gamatkách, zistí, ako sa veci s jeho desaťročnou dcérou majú.

Fero mal pätnásť, chystal sa na učňovku do Ostravy. Chcel byť baníkom.

Janka cítila, že hoci sa vôbec nefrajeria, má tohto chalana rada. Jeho dlhšie čierne vlasy... A veľké tmavé oči na ňu pozerali vždy s láskou. Práve pri Ferovi zbadala, ako sa chalani, ak do niekoho SÚ, dokážu pozerat'. Ako mačiatka. Alebo malé šteniatka.

Stála v izbe pri svojej skrinke, v dlani tuho zvierala lístok od Fera a pozerala na veľký tmavý obraz zavesený na stene oproti obloku ako zhypnotizovaná. Stádo oviec kráčalo za západom slnka a nik nevedel kam. Maliar zabudol na valacha, zabudol na psa, ktorý by ovce zaháňal, viedol... Kráčali pomedzi vysoké, červenými lúčmi prežiarené kmene stromov a hádam aj vyšli z obrazu. Niekde za stenou...

Čo je Januľka? Niečo sa stalo? spýtal sa ocko, zodvihnúc oči od knihy. Vytrhol mladú slečnu z dumania.

Nie, nič, ocko, len rozmýšľam, čo teraz budem robiť. Či hrať na klavíri, alebo pôjdem von, vynašla sa.

Tak... dajme si klavír, keď sa nevieš rozhodnúť. Kedy máš hudobnú?

Oci... zajtra! Vždy v pondelok klavír, vo štvrtok teóriu. Som ti už vravela, zabudol si? otrávene zopakovala ockovi informácie, ktoré chce počuť takmer každý týždeň.

Potom je klavír v poriadku, nie? Zajtra máš hodinu! Von pôjdeš potom, keď skladbu zvládneš tak, že ju zahráš na prvý raz, dobre? povedal nekompromisne.

Radšej naopak! Potom už nebude slnko, zahundrala otrávene a mala šťastie. Otcovi tejto dievčinky sa protinávrrh zapáčil.

No dobre teda. Utekaj von. Ale nebuď dlho, aby si zajtra v škole aj v hudobnej bola v poriadku. Nech sa nemusíš za seba hanbiť! To nie je bohviečo, keď človek nevie na hodinách, však? odvetil pokojne a opäť sa zahĺbil do knižky. Robil tak vždy, keď mal chvíľu čas, keď sa nemusel vkladat do rodinných záležitostí. Ak rodina fungovala aj bez jeho autoritatívnych zásahov.

Vyletela z izby ako šíp, prebehla popri kuchyni, zakričala ahoj, mami, idem von a už jej nebolo.

Zbehla po dvadsiatich schodoch verandy dole, do záhrady a ešte rýchlejšie zatrielila k bráne. Pod drevenou lavičkou, v malej, listím vystlanej jamke jej Fero Jaroš nechával vždy poštu.

Určite ho stretnem, určite, vravela si, utekajúc dole vydláždeným chodníkom popri ríbezliach a pichľavých egrešoch. Dlhšie konáriky sa obtierali o dlhé chudé dievčenské nohy a vôbec nedbala, že za sebou zanechávajú tenkú krvavú ryhu.

O chvíľu už stála pri plote nad hniezdiskom v tráve, kde jednu celú noc padala na zamilovaného Fera studená rosa, kde potom na kolenách napísal svojej láske listok.

Smutná sa oprela o drôtený plot a neverila, že ho niet. Že sa s ním nestretne a on sa nepozrie do jej tváre pohľadom, aký majú chlapci vo chvíľach prežívania najväčšej lásky svojho života.

Do konca školského roku zostávali dva týždne a Fero potom odíde. Do Ostravy, do internátu, do bane. Aby sa naučil pohybovať v novom meste v novom prostredí. A už sa potom ktoviekedy vráti domov.

Pozrela na nebo, slnkom sa práve prekĺzavala nevelká biela tvár s rozškerenými ústami. Pozerala rovno na nešťastné dievča a to pochopilo, že takto vyzerá výsmech.

Šla teda nazad za svojimi rodičmi a smutná ako žltá chryzantéma pred Dušičkami zamierila rovno ku klavíru.

Pokorne si sadla na krútiacu sa stoličku a otvorila tmavé drevené zaklápadlo. V tej chvíli sa na ňu veselo usmiala čierno-biela klávesnica, pripravená podvoliť sa pohybom jej dlhých šikovných prstov.

Zahrám ti Pre Elišku, dobre? povedala otcovi a neskorým letným popoludným rozžiarenou izbou sa rozozvučali prvé tóny.

Otec zatvoril knihu, pohodlne sa usalašil, narovnal nohy, ruky uložil na okraje kresla, privrel oči a počúval.

Jemné tóny Elišky sa najskôr niesli len obývačkou, potom sa však prešmykli oblokom von, medzi nebo a zem a rozozvučali sa nad celou záhradou. Počuli ich stromy, kriky, počuli ich vtáčence. Ale... aj pán doktor Mäsiar zo

susedného domu, ukrytého medzi jabloňami. Vystrel starý chrbát, ohnutý nad okopávaním jahôd senga sengana, pozrel smerom k obloku, odkiaľ vychádzal melodický zvuk klavíra a zostal stáť a usmieval sa, kým Janka nedohrala.

3.

Ulice mesta prikrýval jemne sa chvejúci opar letného slnka a Jana sa pomaly pobrala zo školy domov.

Kráčala okolo cintorína.

Ponad jeho plot prevísali silné konáre starých líp a šumeli pesničku, ktorú poznala spamäti. Záležalo na vánku, ako silno lipy nôtili. Niekedy tichučko, akoby šepotali tajomstvá zomretých, inokedy šumeli ako škriepivé staré tetky.

Vtedy Janka postála pod niektorou z nich a počúvala, nazdajúc sa, že do rozhovoru zapoja aj ju. Zvedavé dievčatko, túžiace sa dozvedieť, čo všetko už vyklebetili.

Oproti zadnej časti cintorína, kde pochovávali katolíkov, na druhej strane cesty hneď vedľa úzkeho chodníka, stál učupený dlhý domec s veľkou zachmúrenou strechou. Sedela nalepená takmer hneď nad oblokmi a slnko, čo ako sa snažilo vojsť aspoň na chvíľu do nejakej z izbíc, nedostalo sa. Tmavá naduto kvočala, rozťahovala sa po celom dome a nedopriala nevelkým okenným tabuliam ani jediný teplý lúč.

Chalupa už celé desaťročia slúžila ako domov veľkej rodiny Jarošovcov.

Eva, Dana, Paľo, Fero, Hana... otec, mama, babka, dedko a malý orech, psíča, priviazané dlhou reťazou o neveľkú, rozbitú búdu z ošarpaného dreva. Do plechovej nečistej misky mu raz za deň naložili to, čo zostalo nedojedené a psíča sa potom vďačne pozeralo na každého člena tejto jednoduchej chudobnej famílie.

Janka zišla z úzkeho chodníka na cestu, držiac tašku a vrecko s úborom na telocvik v ľavej ruke. Starostlivo sa poobzerala na obe strany, či odniekadiaľ nevybehne auto a rýchlo sa snažila prejsť na druhú stranu. Už takmer kľusala, lebo z bočnej ulice od Smradľavej kosti, krčmy na rohu Moravskej, predsa len vyletelo. Na karosérii mu spod blata trčali ostrovčeky popraskanej hnedej.

Dievčatku sa odrazu medzi nohy zapantalo vrecko s úborom a na betónovej ceste sa dolu tvárou rozťahlo ako mačka, čo vyskočí pred psom z tretieho poschodia. Taška odletela ďalej ako tepláky a cvičky, auto so škriptom prudko zabrzdilo pár centimetrov od skláteného, nepohnutého ležiaceho dievčenského tela.

Ani čo by bolo mŕtve.

Šofér, belší od vápenca v kameňolome, vyšiel zo starej haraburdy a ďakoval Bohu, že mu zafungovali brzdy. Sklonil sa nad človečikom v rozčuchaných blond vlasoch a vystrašene sa mu prihovárал: Si v poriadku? Môžeš vstať?

Môžem, odpovedala fňukajúc. Snažila sa prinútiť ruky, nohy aj celé telo vzpriamiť sa. Chlapík zbieral tašky.

Z drevenej rozheganej brány Jarošových domu vybehol na cestu chalan.

Janka! Bože, Janka! Čo sa stalo? Zrazil ťa? kričal o dušu Fero a zo Smradľavej kosti pomaly vychádzali zvedaví chlapi s kríglami v rukách.

Dlaňami vystretých rúk sa podoprela o sivý, rozhorúčený betón a darilo sa jej telo opatrne dvíhať zo zeme.

Po páde zostala na vysokom bledom čele stopa.

Krvácajúca, hlboká odrenina.

Takmer rovnaká sa ušla aj obom kolenám, na dlaniach chýbala prvá vrstva kože. Zodrala sa šúchaním o cestu ako špina zo šiat pri praní na rumpli.

Nezrazil ma! dostala zo seba a bolestne pozrela na chlapca s vytreštenými, ešte tmavšími očami.

Chlapi z krčmy sa zlovestne domotkali k miestu nešťastia a nenávistne pozerali na šoféra.

Nemôžem za to! Spadla! jachtal. V očiach sa mu zračila smrť.

Fero vytrhol bez jediného slova chlapovi z rúk obe tašky, prehodil ich cez plece, Jane chytil ruku kúsok nad zápästím a pomaly krivkal so svojou láskou do neďalekej nemocnice.

Všetci na ceste si tak nejako vydýchli a chlapi dopili svoje pivo rovno na mieste činu.

Na horúcej betónke pred cintorínom.

4.

Rieka letela ako čierne splašené kone z dažďom premáčaného kopčiska, sklonené vrby chrániace jej brehy pred zosunom sa kymácali pod silou vyčíňajúceho vetriska.

Búrka vyliala na tento kraj toľko vody, vytrieskala do vzduchu toľko hromov a nebo rozžala toľkými bleskami, že ľudia, starí aj najstarší, iba neveriacky krútili hlavami:

Toto tu teda nepamätáme. Toto veru nie.

V jednom z horných bytov vysokého vežiaka sa svietilo. Vo všetkých miestnostiach. V troch izbách aj v malej chodbe a v kuchyni veľkej ako dľaň. Rozžiarené žiarovky pretínali tmú mesta ako amplión pri dedinskom hlásení, že občania, pozor na besné líšky.

Pán a pani Kovalovci odchádzali do diplomatických služieb. Ďaleko za hranice svojej domoviny, tam, kde žijú urastení, dlhonozí čokoládoví ľudia s krásnymi kovovými obručami na vysokých krkoch.

Odchádzali do Afriky.

Máme všetko? spýtala sa naposledy pani domu manželka a manžel, riadne vyštudovaný diplomat, nervózne a nediplomaticky odpovedal, že hádam áno.

Máme aj fotky detí? neverila pani Kovalová.

Tak to už hádam nemusím vedieť! Ty si balila! Máme? spýtal sa na revanš a manželka nemohla uveriť vlastným ušiam.

Veď to sa hádam pýtam ja teba, nie?

Prosím Ťa. Naozaj mi už daj pokoj. Najradšej by som nikde nešiel. Ešte aj fotky detí držať v hlave...

No ty si dobrý! Že nikde nešiel! To by sme si dali! Trčať v tomto zapadákov. Teš sa, že konečne vypadneme a niečo zarobíme.

Zarobíme, zarobíme. A hneď aj rozflákame, upozornil otec dvoch synov.

Ak si zveladíme bývanie a zvýšime životnú úroveň svojej rodine, to predsa nie je nijaké rozflákanie peňazí. Teda... podľa mňa. Tebe však stačí chodiť na ryby a spať pod stanom, takže ty máš iný názor, zvýšila hlas urazená a kútiky úst sa roztriasli. Pán diplomat mal odrazu pocit, že sa rozplače. Musel teda veľmi rýchlo zareagovať.

No zase pozor... určite nie som na svete jediný rybár! Sú nás stovky, tisíce... tak mi to nevyčítaj. Pozri tie fotky a ideme. O chvíľu tu bude auto. Pre fotky nakoniec ešte zmeškáme lietadlo... chytila sa velenia jeho excelencia, pán veľvyslanec.

To však už manželka nepočúvala, pretože vyčíňala v kúpeľni s fénom v ruke a upravovala si hnedé naondulované vlasy. Fén hučal horúce hundranie a donútil všetky neposlušné vlasy uložiť sa tak, ako si to želala milostivá.

Napokon pani Kovalová vyšla na chodbu, zvesila z vešiaka prechodný sivý plášť, prehodila ho cez plece a dostatočne nahlas oznámila: Som hotová.

Z čoho, drahá? Veď sme dnes dohromady nič nerobili, ozvalo sa z kuchyne. To sa ironicky čudoval manžel. A popritom kontroloval plyn a elektrinu a nakúkal do špajze, či

byt zanechajú tak, ako treba. Veď rodina z neho odchádza na niekoľko rokov do cudzieho štátu.

Ešte zavolám našim, rozlúčim sa a ideme, počul pán Koval manželkin hlas a v kuchyni zatvoril malé aj vetracie okienko.

Že pozdravujem. A nech dávajú pozor na chalanov, odvetil. Nech ich nenechávajú často a dlho bez dozoru v prázdnom byte...

Pani Kovalová vykrútila telefónne číslo a pri slovách rozlúčky sa rozsmoklila. Fňukala a lamentovala, až nakon konečne slúchadlo položila. Ešte si opatrne vreckovkou utrela vlhké oči, vylepšené maskarou a sivou linkou, zobrala kufre, príručnú tašku veľmi dobrej značky a nasledovala svojho muža do výťahu.

Zamknutý byt zazíval prázdnotou.

5.

Zvoní telefón, zodvihnite to niekto! zakričala Jankina mamička a dievčina rýchlo vstala od úlohy z matematiky, aby splnila príkaz.

Haló? povedala, čo vraví do telefónu takmer každý a vôbec nevedela, aký má toto slovo obsah. Nič neoznamuje, nerieši...